

УДК 347.96:004.896

DOI 10.37566/2707-6849-2024-4(49)-2

Ян БЕРНАЗЮК,
*суддя Касаційного адміністративного
суду у складі Верховного Суду,
тренер Національної школи суддів України,
доктор юридичних наук, професор,
заслужений юрист України
ORCID: 0000-0002-2353-4836*

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ І ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄДНОСТІ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ ЯК СКЛАДОВОЇ ДОВІРИ ДО СУДУ

Постановка проблеми. Нещодавно відбулася діалогова платформа «Єдність судової практики: спроба переосмислення», організована Верховним Судом спільно з Українським католицьким університетом. Представники професійної юридичної спільноти мали можливість у форматі живого спілкування обговорити низку теоретичних і практичних питань щодо єдності судової практики як євроінтеграційної вимоги, удосконалення інструментів забезпечення єдності судової практики та підстав для відступу від попередньо сформованих позицій Верховного Суду [1–3].

Значну увагу учасників заходу привернула доповідь О. Ступак про інституційні механізми забезпечення єдності судової практики. У доповіді було наголошено, що Верховний Суд не лише щодня ухвалює сотні рішень, а й виступає технологічним хабом, який створює нові ІТ-продукти, що використовують ШІ та забезпечують пошукові можливості для аналізу й використання наявних правових позицій [4].

Приблизно у цей ж період компанія Google презентувала нову версію своєї моделі ШІ – Gemini 2.0. Ця модель має мультимодальні інструменти, зокрема, здатна обробляти текст, зображення та аудіо, що дає змогу створювати більш інтегровані рішення

та відкриває шлях до агентних систем, здатних самостійно виконувати певні завдання, приймаючи рішення на основі взаємодії з навколишнім середовищем (Google launched Gemini 2.0, its new AI model for practically everything [5], Google launches Gemini 2.0, its latest AI model that can ‘think multiple steps ahead’ [6]. Зокрема, було озвучено, що нові технології ШІ тепер підтримують контекстне вікно розміром до 1 мільйона токенів, що означає можливість працювати з обсягом тексту, еквівалентним приблизно 700–800 сторінкам або 200 000 слів, аналізуючи його та роблячи висновки.

Фактично використання ШІ дає змогу користувачам аналізувати великі набори даних (опрацьовувати значні обсяги інформації, наприклад, юридичні та фінансові документи або наукові статті, для виявлення закономірностей та суперечностей), створювати складний контент (писати довгі та складні документи з будь-якої сфери діяльності людини), перекладати великі тексти з понад 120 мов (цілі книги або документи, зберігаючи контекст та точність перекладу).

Згідно з прогнозами протягом 2025 року можливості ШІ підтримувати контекстне вікно зростуть до 2–5 мільйонів токенів; з’являться різні типи контекстних вікон, зокрема моделі з динамічним контекстним вікном і спеціалізовані моделі з різними розмірами вікон для різноманітних завдань.

У Звіті про Україну за 2024 рік [7], підготовленому Європейською Комісією, міститься низка висновків і пропозицій щодо необхідності забезпечення єдності судової практики та цифрової трансформації судової системи, які безпосередньо стосуються теми дослідження та на які варто звернути увагу: потрібні додаткові зусилля для забезпечення єдності судової практики першої, апеляційної та касаційної інстанцій; різна судова практика зумовлена, зокрема, великою навантаженістю, недостатніми процесуальними фільтрами, відсутністю заходів для забезпечення єдності прецедентного права на апеляційному рівні, недостатньо розвиненими дослідницькими та аналітичними можливостями та ІТ-інструментами в судах; необхідно докласти більше зусиль для цифрової трансформації судової системи, включаючи управління судами та справами, а також виконання судових рішень; у грудні 2023 року було завершено технічний аудит Єдиної судової інформаційно-телекомунікаційної системи (ЄСІТС); було зроблено висновок, що ця система значною мірою застаріла та потребує суттєвого удосконалення.

У Звіті про Україну за 2023 рік [8] також акцентувалася увага на цих питаннях: останніми роками українська судова система доклала значних зусиль для забезпечення єдності судової практики, що є ключовим елементом верховенства права та правової визначеності; на додаток до існуючого реєстру судових рішень було створено електронну базу даних правових позицій Верховного Суду, щоб полегшити пошук відповідних висновків Верховного Суду щодо тлумачення та застосування конкретних правових норм; однак у цій сфері необхідно докласти більше зусиль, оскільки судова практика, у тому числі в межах одного суду, залишається неузгодженою; необхідно ретельно спланувати подальші заходи в межах правової та інституційної реформ на основі компетентної оцінки та інклюзивних консультацій із залученням суддів та профільних експертів.

Актуальність теми. В умовах цифрової трансформації суспільства та активного впровадження технологій ШІ, дослідження ролі нових технологій у забезпеченні єдності судової практики набуває особливої актуальності, оскільки відкриває нові перспективи для підвищення ефективності та якості правосуддя. Це зумовлює необхідність вивчення потенціалу ШІ для вирішення існуючих проблем у сфері забезпечення єдності судової практики, таких як великий обсяг існуючих судових рішень, наявність у цих рішеннях деяких неузгоджених правових позицій, а також неодноразові відступи від уже сформованої судової практики. Дослідження є актуальним у контексті євроінтеграційних прагнень України, оскільки єдність судової практики є важливою складовою верховенства права та правової визначеності, що є невід’ємними елементами сучасних стандартів правосуддя.

Формулювання цілей. Метою дослідження є комплексний аналіз можливостей використання ШІ для забезпечення єдності судової практики в Україні, а також визначення переваг, ризиків та перспектив упровадження ШІ в судову систему. Дослідження має на меті розробити рекомендації щодо оптимального використання технологій ШІ в судовій діяльності з метою підвищення ефективності забезпечення єдності судової практики та відповідно підвищення довіри до судової системи як з боку суспільства, так і міжнародних партнерів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема забезпечення єдності судової практики загалом і залучення до цього технологій ШІ в останні роки привертає увагу низки авторів наукових та практичних робіт.

Як свого часу зазначив І. Міщенко [9], діджиталізація судової системи, зокрема, через використання ШІ для аналізу та систематизації судових рішень, виявлення розбіжностей у практиці та сприяння її уніфікації, є ключовим інструментом для підвищення якості судових рішень та забезпечення їхньої передбачуваності.

У науковому дослідженні Т. Проскурні [10], яке безпосередньо стосувалося порушеного питання, зроблено висновок про те, що розумне використання ШІ розвантажить судову систему та зробить її більш ефективною, адже правильно побудовані алгоритми оцінки та пошуку уможливають уникати зайвих витрат ресурсів і часу на пошук актуального законодавства, правових висновків Верховного Суду, вирішення подібних судових спорів. У іншій роботі цієї авторки [11] звертається увага на те, що впровадження певних систем аналізу та контролю судових рішень за допомогою ШІ суттєво покращить українську правову систему та підвищить її передбачуваність; упровадження технічних рішень за допомогою ШІ дасть змогу застосовувати норми закону з дотриманням фундаментальних принципів права, на чому постійно акцентує увагу Європейський суд з прав людини у своїх рішеннях; таке технічне рішення дасть змогу уникати впливу політичної кон’юнктури або інших зовнішніх чинників, що негативно діє на єдність і незалежність судової системи, а також створює відчуття непослідовності в ухваленні рішень.

Доволі змістовно до дослідження зазначеної теми підійшов В. Крат [12], який зробив висновок про те, що єдність судової практики забезпечується, зокрема, через

використання сучасних електронних систем, що сприяє однаковості правозастосування та прогнозованості судових рішень.

Значну увагу цій темі приділила у своїх роботах О. Кібенко [13–15], яка, обґрунтовуючи доцільність нововведень, що сприятимуть підвищенню ефективності роботи Верховного Суду для забезпечення єдності судової практики, пропонує, зокрема, використання взаємних посилань, індикації пілотних рішень і відступів від існуючої правової позиції Верховного Суду, а також створення оперативної та зручної системи інформування про «пілотні» судові рішення та правові позиції.

Р. Бабанли також неодноразово на публічних заходах обстоював підхід стосовно необхідності з метою гарантування єдності судової практики створення Базы правових позицій Верховного Суду, що дасть змогу судам подібні справи розглядати однаково й дотримуватися принципу правової визначеності [16; 17].

У контексті досліджуваного питання також варто згадати наукові роботи, безпосередньо спрямовані на питання єдності судової практики, підготовлені А. Баріковою «Преюдиція в межах адміністративного судочинства» [18], а також К. Пільковим «Висновки Верховного Суду: формула висновку, його обов'язковість та механізм відступу» [19].

Деякі дослідники наголошують на необхідності зваженого підходу до відмови від відступу від існуючих правових позицій Верховного Суду з метою забезпечення єдності судової практики.

Д. Луспеник у роботі «Неухильне дотримання висновків ВС може призвести до стагнації права» [20] наголошує на тому, що беззастережне дотримання раніше сформульованих висновків Верховного Суду може призвести до стагнації права; правова система має бути гнучкою для реагування на суспільні зміни, зберігаючи при цьому баланс між усталеністю правових позицій Верховного Суду та можливістю їхнього обґрунтованого перегляду; Верховний Суд повинен адаптувати свої висновки до нових умов у визначених межах, забезпечуючи стабільність судових рішень та розвиток права.

Схожих підходів дотримується і М. Шумило, який у своєму дослідженні «Правові висновки касаційного суду: *inter praeteritum et futurum*» [21] акцентує увагу на тому, що єдність судової практики забезпечує передбачуваність рішень, зміцнюючи довіру до судової системи, тоді як її відсутність породжує нерівність та підриває впевненість у справедливості; зберігаючи єдність, суди повинні мати можливість відступати від усталеної практики в мінливих умовах, щоб право залишалось дієвим інструментом реагування на нові соціальні та правові виклики.

Системно на питання єдності судової практики звертає увагу С. Кравченко [22; 23], наголошуючи, зокрема, на тому, що саме Верховний Суд відіграє ключову роль у формуванні єдиної та сталої судової практики, для чого необхідний системний аналіз та узагальнення практики Верховного Суду.

Постійний інтерес до порушених питань проявляє М. Смокович [24; 25], обстоюючи, зокрема, позицію, згідно з якою єдина судова практика повинна формуватися за умов гарантування об'єктивності та прогнозованості, справедливості правосуддя, рівності всіх громадян перед законом і судом.

М. Оніщук у своєму публічному виступі «Єдність судової практики як конституційний імператив та гарантія верховенства права» свого часу також наголосив на тому, що єдність правозастосовної практики у сфері правосуддя – це складова правової визначеності, що, своєю чергою, є наріжним каменем верховенства права [26].

Серед авторів публікацій, у яких розкривається практичний аспект цінності саме єдності судової практики, слід також виділити таких, як Є. Вандін «Як виправити наслідки попередньої реформи та забезпечити дійсно ефективне виконання ВС своїх функцій» [27], Л. Зуєвич «Відступ чи підступ?» [28], А. Нижний і С. Скрипник «(Не)врахування висновків щодо застосування норм права, викладених в постановках Верховного Суду: людський фактор чи структурний недолік Верховного Суду?» [29], В. Сердюк і А. Бабій «Правовий висновок касаційного суду як інструмент забезпечення сталості та єдності судової практики» [30].

Приклади застосування ШІ та основні завдання, які зможуть виконувати у майбутньому відповідні технології у системі правосуддя, докладно відображені у матеріалі «Практичні аспекти використання технології штучного інтелекту в юридичній сфері» та інших публікаціях автора стосовно актуальних питань застосування ШІ в системі правосуддя, значна частина з яких була використана для написання цієї статті [31–34]. Крім того, правові проблеми, які напряду пов'язані з єдністю судової практики, були розкриті у таких роботах, як: «Особливості забезпечення єдності судової практики та відступу від правових позицій Верховного Суду (на прикладі вирішення публічно-правових спорів)» [35], «Конституційно-правовий статус Верховного Суду як суду права, що забезпечує сталість та єдність судової практики» [36], «Співвідношення необхідності забезпечення єдності судової практики та відступу від правових позицій Верховного Суду (на прикладі вирішення публічно-правових спорів)» [37], «Вирішення виключної правової проблеми як спосіб забезпечення однакового застосування норм права» [38], «Європейські стандарти реалізації права особи на доступ до правосуддя в аспекті можливості касаційного (третього) перегляду справи» [39], «Верховний Суд як суд права: чи існує суддівська правотворчість» [40].

Виклад основного матеріалу. Доволі часто, коли йдеться про дихотомію юридичної дилеми «зберегти єдність судової практики чи здійснити відступ», згадується позиція судді С. Аграната (Simon Agranat), яка висловлена у рішенні у справі «Rosenbaum v. Rosenbaum» (С.А. 376/46, 2 P.D. 235), що розглядалася у Верховному суді Ізраїлю: між правдою та стабільністю – правда є пріоритетнішою. Ця позиція підкреслює необхідність балансу між єдністю судової практики та можливістю її перегляду у випадках, коли це необхідно для досягнення справедливості.

До результативних прикладів застосування цього підходу в діяльності Верховного Суду можна віднести деякі справи, в яких було здійснено відступ від попередньої практики, зокрема, про призначення пенсії за віком на пільгових умовах [41], про призначення пенсії особам, що проживають за кордоном [42], про право прокурора на звернення з позовом до адміністративного суду для захисту інтересів держави

у сфері користування надрами [43], про захист історичного ареалу м. Києва [44] та про захист історичного ареалу м. Львова [45].

Єдність судової практики як гарантія реалізації універсального принципу рівності

У Конституції України особливого значення надано принципу рівності як складника верховенства права: громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом (ч. 1 ст. 24), рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом є однією з основних засад судочинства (ч. 2 ст. 129).

Єдність судової практики (uniformity of case law, consistency of judicial practice), яка забезпечує однакове застосування закону в аналогічних справах, виступає одним з основних практичних проявів цього принципу. Вона гарантує, що всі особи, незалежно від їхнього статусу, мають право на рівний захист своїх прав і законних інтересів у судах, а судові рішення залишатимуться передбачуваними та відповідатимуть легітимним очікуванням особи, зміцнюючи довіру до судової системи. Єдність судової практики забезпечує однакове тлумачення та застосування закону в аналогічних справах, що дає можливість громадянам, юристам та іншим суб'єктам права прогнозувати наслідки своїх дій та адаптувати поведінку відповідно до чітких правових норм, тлумачення яких міститься у відповідних правових позиціях. Відсутність єдності в судовій практиці може спричинити свавілля, дискримінацію та підірвати принцип рівності, що становить фундамент верховенства права.

Єдність судової практики є базовим компонентом такої правової категорії, як розумна передбачуваність (reasonable foreseeability, reasonable predictability) у правосудді. Це поняття також охоплює такі важливі правові інститути: чіткість і стабільність (якість) законодавства, доступність правової інформації для всіх зацікавлених осіб, а також обґрунтованість і мотивованість судових рішень.

Варто зазначити, що сучасні можливості ШІ дають змогу підвищувати ефективність усіх чотирьох зазначених вище складових розумної передбачуваності.

Єдність судової практики як основна (базова) функція Верховного Суду

Надважливого значення питанню єдності судової практики надають положення Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які встановлюють, що Верховний Суд є найвищим судом у системі судоустрою України, який забезпечує сталість та єдність судової практики в порядку та спосіб, визначені процесуальним законом (ч. 1 ст. 36); єдність системи судоустрою забезпечується, зокрема, єдністю судової практики (ч. 4 ст. 17); висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права; висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках Верховного Суду, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права (частини 5 і 6 ст. 13).

Тож забезпечення єдності судової практики є основною функцією Верховного Суду, для реалізації якої він наділений різними повноваженнями, зокрема, здійснення правосуддя як суд касаційної інстанції.

Важливо, що Закон України «Про судоустрій і статус суддів» доволі докладно визначає відповідні повноваження (обов'язки) та організаційні форми їх реалізації:

1. Верховний Суд забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій (п. 6 ч. 2 ст. 36).
2. Велика Палата Верховного Суду у визначених законом випадках здійснює перегляд судових рішень у касаційному порядку з метою забезпечення однакового застосування судами норм права (п. 1 ч. 2 ст. 45).
3. Пленум Верховного Суду з метою забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні окремих категорій справ узагальнює практику застосування матеріального і процесуального законів, систематизує та забезпечує оприлюднення правових позицій Верховного Суду з посиланням на судові рішення, в яких вони були сформульовані (п. 10-1 ч. 2 ст. 46).

Можливості ШІ як допоміжний механізм реалізації положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» у частині забезпечення єдності судової практики

На розвиток думки про єдність судової практики та нові можливості ШІ, які дають змогу суттєво покращити результати опрацювання значного обсягу інформації для підготовки статистики та узагальнення даних, зокрема у системі правосуддя, варто звернути увагу на низку положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», які визначають відповідні повноваження 17 різних суб'єктів: голова місцевого суду (ч. 1 ст. 24), секретар судової палати апеляційного суду (ч. 7 ст. 26), апеляційний суд (ч. 1 ст. 27), голова апеляційного суду (ч. 1 ст. 29), секретар судової палати для розгляду окремих категорій справ у складі вищих спеціалізованих судів (ч. 6 ст. 31), голова апеляційної палати у складі вищих спеціалізованих судів (ч. 7 ст. 31), вищий спеціалізований суд (ч. 1 ст. 32), голова вищого спеціалізованого суду (ч. 1 ст. 34), Верховний Суд (пункти 2, 7 ч. 2 ст. 36), суддя Верховного Суду (ч. 2 ст. 38), голова касаційного суду (ч. 6 ст. 42), судові палати касаційного суду (ч. 1 ст. 44), секретар судової палати касаційного суду (ч. 3 ст. 44), Велика Палата Верховного Суду (п. 3 ч. 2 ст. 45), секретар Великої Палати Верховного Суду (ч. 10 ст. 45), Пленум Верховного Суду (п. 10-2 ч. 2 ст. 46), збори суддів (ч. 9 ст. 128).

Отже, Закон України «Про судоустрій і статус суддів» покладає на судові органи всіх рівнів від місцевих судів до Верховного Суду різноманітні обов'язки щодо збору, аналізу та узагальнення судової статистики і практики. Ці завдання, як свідчить наведений перелік повноважень, є трудомісткими та потребують значних часових і людських ресурсів. Упровадження технологій ШІ, здатних автоматизувати та оптимізувати ці процеси, є логічним і необхідним кроком для підвищення ефективності роботи судової системи та забезпечення єдності судової практики.

У цьому дослідженні з огляду на його предмет не будуть зачіпатися питання міжнародних стандартів і практики Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у сфері забезпечення єдності судової практики, які головним чином ґрунтуються на положеннях і підходах, викладених, зокрема, у Висновку Венеційської комісії «Європейські стандарти незалежності судової влади – систематичний огляд» від 3 жовтня 2008 року CDL-JD(2008)002 [46] та Звіті цієї Комісії про незалежність судової системи. Частина I: Незалежність суддів від 16 березня 2010 року CDL-AD(2010)004 [47], а також Висновку Консультативної ради європейських суддів (КРЕС) № 20 (2017) «Роль судів у забезпеченні єдності застосування закону» [48], що підготовлений на підставі Великої хартії суддів (Magna Carta of Judges, CCJE, 2010), Європейської хартії про статус суддів (European Charter on the Statute for Judges, 1998) та Рекомендації CM/Rec(2010)12 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам «Щодо суддів: незалежність, ефективність та обов'язки» (Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers of the Council of Europe to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities).

Важливо згадати Висновок КРЕС № 26 (2023) «Рухаючись вперед: використання асистивних технологій у судочинстві» (Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary) [49] містить низку пунктів, які надають роз'яснення, як технології можуть впливати на ключові аспекти роботи судової системи, зокрема Верховного Суду, та забезпечення узгодженості судової практики: на базовому рівні засоби обробки даних включають мовний переклад, послуги голосового диктування та транскрипції, цифровий запис судових нотаток, рішень і наказів; вони також можуть сприяти підготовці документів, включаючи аналітичні матеріали; автоматизоване ведення справ щодо масових позовів може сприяти узгодженості судової практики, оскільки це зменшує ризик того, що однакові або подібні фактичні чи правові питання будуть вирішені різними суддями по-різному. Крім того, у Висновку звертається увага на те, що остаточна відповідальність за судові рішення залишалася за людиною; технології мають радше підтримувати, а не замінювати суддів; технології слід використовувати лише для підтримки та посилення верховенства права.

Одним із базових для розкриття теми цього дослідження є рішення ЄСПЛ у справі «Серков проти України», заява № 39766/05, пп. 35, 39 [50], що ґрунтується на попередніх рішеннях цього Суду у справах «Тудор Тудор проти Румунії» (Tudor Tudor v. Romania), заява № 21911/03, пп. 29 30; «Стефаніка та інші проти Румунії» (Ștefănică and Others v. Romania), заява № 38155/02, пп. 36 37; «Вілхо Ескелайнен та інші проти Фінляндії» (Vilho Eskelinen and Others v. Finland) [ВП], заява № 63235/00, п. 56; «Скоппола проти Італії» (Scoppola v. Italy № 2) [ВП], заява № 10249/03, п. 104): не можна недооцінювати завдання вищих судів у забезпеченні уніфікованого та єдиного застосування права; неспроможність вищого суду впоратись із цим завданням може призвести, зокрема до наслідків, несумісних, *inter alia*, з вимогами ст. 1 Першого протоколу до Конвенції; Суд визнає, що, дійсно, можуть існувати переконливі причини для перегляду тлумачення законодавства, яким слід керуватись; сам Суд, застосовуючи динамічний та еволюційний підходи в тлумаченні

Конвенції, у разі необхідності може відходити від своїх попередніх тлумачень, тим самим забезпечуючи ефективність та актуальність Конвенції.

У Звіті «Забезпечення більшої єдності практики в Україні», підготовленому ще у 2016 році доктором Рімвідасом Норкусом і доктором Аурімасом Браздейкісом у межах проєкту Європейської Комісії «Підтримка реформ у сфері юстиції в Україні» [51; 52], міститься спеціальний розділ III.9 «Використання інформаційних технологій (ІТ)». Цей розділ стосується впровадження та розширення використання ІТ з метою урізноманітнення шляхів гармонізації судової практики та містить такі висновки: ІТ можуть допомогти швидко знайти необхідну судову практику та використовувати її при винесенні рішення у справі; вони можуть застосовуватися для фіксування або привернення уваги до ймовірних невідповідностей у судовій практиці; це економить час при пошуку відповідної судової практики; база даних містить інформацію про зв'язки між різними рішеннями (наприклад, про те, що судову практику було доповнено або змінено відповідним рішенням або що в нещодавно прийнятому рішенні немає нового тлумачення); вона має механізм, що забезпечує можливість пошуку судової практики за різними критеріями (словами / фразами в тексті, схемою класифікації і тощо), які, зокрема, дають змогу шукати примітки про гіпотетичні невідповідності в судовій практиці.

Єдність практики як загальна вимога до діяльності суб'єктів владних повноважень

Варто звернути увагу на те, що питання забезпечення єдності практики є важливим також для Вищої ради правосуддя, Конституційного Суду України та є безпосередньою вимогою Закону України «Про адміністративну процедуру» для всіх адміністративних органів.

Так, на думку Г. Усика, єдність дисциплінарної практики має стати пріоритетом діяльності Вищої ради правосуддя; це є основою справедливості та довіри суспільства до органів правосуддя, а також усуває можливість розбіжності в прийнятті рішень; Рада повинна забезпечити прозорість і передбачуваність дисциплінарних рішень як один із важливих компонентів правосуддя [53].

На розгляді Верховної Ради України перебувають подані групами народних депутатів два проєкти законів – № 4533 «Про конституційну процедуру» [54] та № 4533-1 «Про процедуру розгляду справ і виконання рішень Конституційного Суду України» [55], які згідно з пояснювальними записками до цих проєктів, спрямовані на усунення існуючих проблем, зокрема, це непослідовність та неузгодженість правових позицій, викладених у рішеннях Конституційного Суду України, а також відсутність передбачуваності й аргументованості відповідних правових позицій.

Низка положень Закону України «Про адміністративну процедуру» гарантує єдність практики всіх адміністративних органів (орган виконавчої влади, орган влади Автономної Республіки Крим, орган місцевого самоврядування, їх посадова особа, інший суб'єкт, який відповідно до закону уповноважений здійснювати функції публічної адміністрації): здійснення адміністративним органом дискреційного

повноваження вважається законним, якщо вибір рішення адміністративного органу здійснюється без відступлення від попередніх рішень, прийнятих тим самим адміністративним органом в однакових чи подібних справах, крім обґрунтованих випадків (ч. 3 ст. 6); якщо адміністративний орган змінює оцінку та висновки в однакових чи подібних справах, він зобов'язаний надати належне обґрунтування такої зміни (ч. 4 ст. 8). Також цей Закон передбачає спеціальну норму, згідно з якою якщо рішення у справі може бути прийнято на підставі електронних документів у машинозчитувальному форматі та/або даних національних електронних інформаційних ресурсів, адміністративний акт може бути прийнято в автоматичному режимі (ч. 2 ст. 69).

Висновки. Єдність судової практики є фундаментальною цінністю, що гарантує реалізацію конституційного принципу рівності, забезпечує передбачуваність правосуддя та зміцнює довіру до судової системи. Єдність судової практики проявляється у сталому й однаковому застосуванні та тлумаченні закону судами в аналогічних справах. Забезпечення єдності судової практики є ключовим завданням Верховного Суду, а використання ШІ може стати допоміжним механізмом у реалізації цієї функції, автоматизуючи процеси аналізу та узагальнення судової практики.

На органи судової влади всіх рівнів покладено обов'язки зі збору, аналізу та узагальнення судової статистики і практики. ШІ може суттєво оптимізувати ці трудомісткі процеси, забезпечуючи, зокрема, можливості для автоматизованого ведення справ, виявлення суперечностей у судовій практиці, створення баз даних правових позицій та швидкого пошуку релевантної практики. Застосування ШІ у цих процесах може підвищити ефективність роботи судової системи.

Забезпечення єдності судової практики є важливою вимогою не лише для судової системи, а й для інших суб'єктів владних повноважень. Використання ШІ може сприяти уніфікації правозастосовної практики цих суб'єктів шляхом аналізу їхніх рішень, виявлення розбіжностей та формування рекомендацій щодо однакового застосування норм права, що, своєю чергою, сприятиме прозорості та передбачуваності їхньої діяльності. При цьому ШІ має відігравати допоміжну роль, а остаточне рішення завжди повинно залишатися за людиною-суддею, що гарантуватиме дотримання етичних норм і принципів справедливого правосуддя.

Активне впровадження ШІ в судочинство України не лише сприятиме зміцненню верховенства права та наближенню до стандартів ЄС, а й позитивно вплине на міжнародний імідж держави. Демонстрація відкритості до інновацій та прагнення до побудови ефективної і справедливої судової системи підвищить довіру міжнародних партнерів. Це, своєю чергою, може стати додатковим чинником для покращення інвестиційної привабливості України, оскільки стабільність, передбачуваність та прозорість правосуддя є ключовими факторами при прийнятті будь-якої країни.

Одним із додаткових механізмів забезпечення єдності судової практики може бути закріплення у процесуальних кодексах положень, згідно з якими апеляційна скарга, відзив на апеляційну скаргу та постанова суду апеляційної інстанції повинні містити інформацію про практику Верховного Суду стосовно відповідних правовідносин (предмета спору) або її відсутність. Запровадження таких змін сприятиме

забезпеченню єдності судової практики й уможливить зменшити кількість необґрунтованих апеляційних та касаційних скарг.

Перелік використаних джерел

1. *Переосмислення єдності судової практики як євроінтеграційної вимоги: у Львові триває діалогова платформа.* URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1720065> (дата звернення: 24.01.2025)
2. *Перспективи забезпечення єдності судової практики: підсумки діалогової платформи.* URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1724869> (дата звернення: 24.01.2025)
3. *Євроінтеграція та єдність судової практики. Головні виклики для України.* URL: <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/european-integration-and-the-uniformity-of-case-law-the-main-challenges-for-ukraine> (дата звернення: 24.01.2025)
4. *Суддя Великої Палати Верховного Суду Ольга Ступак про сучасний стан і перспективи єдності судової практики.* URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/video/915/suddia-velykoi-palaty-verkhovnoho-sudu-olha-stupak-pro-suchasnyi-stand-i-perspektyvy-iednosti-sudovoi-praktyky> (дата звернення: 24.01.2025)
5. *Google launched Gemini 2.0, its new AI model for practically everything.* URL: https://www.theverge.com/2024/12/11/24318444/google-gemini-2-0-flash-ai-model?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 24.01.2025)
6. *Google launches Gemini 2.0, its latest AI model that can 'think multiple steps ahead'.* URL: https://www.businessinsider.com/google-gemini-2-0-ai-agents-2024-12?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 24.01.2025)
7. *Ukraine 2024 Report SWD/2024/699 final.* URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52024SC0699> (дата звернення: 24.01.2025)
8. *Ukraine 2023 Report SWD/2023/699 final.* URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/22506-SWD_2023_699-Ukraine-report_ENG-UKR.pdf (дата звернення: 24.01.2025)
9. *Мищенко І. Якісних рішень та єдності практики можна досягти лише діджиталізувавши суди.* URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/838768> (дата звернення: 24.01.2025)
10. *Проскурня Т. В. Єдність судової практики в умовах розвитку штучного інтелекту. Право і суспільство. № 2/2024. С. 149–154.* URL: <http://pravoisuspilstvo.org.ua/index.php/archiv?id=185> (дата звернення: 24.01.2025)
11. *Проскурня Т. В. Роль Верховного Суду у забезпеченні єдності судової практики у господарському процесі. Право і суспільство. № 5/2024. С. 146–153.* URL: <http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/index.php/archiv?id=188> (дата звернення: 24.01.2025)
12. *Крат В. Довіра суспільства до судової влади втрачається швидко, а здобувається важко.* URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/961750> (дата звернення: 2.01.2025)
13. *Кібенко О. Нові підходи Великої Палати Верховного Суду до забезпечення єдності судової практики.* URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/129294-novi-pidkhodi>

velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu-do-zabezpechennya-yednosti-sudovoyi-praktiki (дата звернення: 24.01.2025)

14. Кібенко О. Механізми забезпечення єдності судової практики: інфографіка від судді ВП ВС. URL: <https://sud.ua/ru/news/sudebnaya-praktika/137889-mekhanizmi-zabezpechennya-yednosti-sudovoyi-praktiki-infografika-vid-suddi-vp-vs> (дата звернення: 24.01.2025)

15. Кібенко О. Відступ Великої Палати Верховного Суду від існуючих правових позицій: процедура, підстави, проблеми. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Kibenko_%2007_12_2020.pdf (дата звернення: 24.01.2025)

16. Бабанли Р. Тепер у Базі правових позицій Верховного Суду можна добирати релевантну практику ЄСПЛ. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1330252> (дата звернення: 24.01.2025)

17. Бабанли Р. Презентація оновлень Базі правових позицій Верховного Суду. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=--ljRIso8Tk> (дата звернення: 24.01.2025)

18. Барікова А. Преюдиція в межах адміністративного судочинства. URL: http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2020_3_32/barikova.pdf (дата звернення: 24.01.2025)

19. Пільков К. Висновки Верховного Суду: формула висновку, його обов'язковість та механізм відступу. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 8. С. 201–209. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2023/46.pdf (дата звернення: 24.01.2025)

20. Луспенник Д. Неухильне дотримання висновків ВС може призвести до стагнації права. URL: <https://zib.com.ua/ua/print/150055-neuhilne-dotrimannya-visnovkiv-vs-mozhe-prizvesti-do-stagnacii-prava> (дата звернення: 24.01.2025)

21. Шумило М. Правові висновки касаційного суду: *inter praeteritum et futurum*. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1036653> (дата звернення: 24.01.2025)

22. Забезпечення єдності судової практики у справах, пов'язаних з війною, обговорюють на судово-практичній конференції у Верховному Суді. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1670394> (дата звернення: 24.01.2025)

23. Інтерв'ю Голови Верховного Суду Станіслава Кравченка «Українському радіо». URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/video/828/interviu-holovu-verkhovnoho-sudu-stanislava-kravchenka-ukrainskomu-radio> (дата звернення: 24.01.2025)

24. Про правові колізії в застосуванні фундаментальних прав і свобод говорили на міжнародній конференції. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1682575> (дата звернення: 24.01.2025)

25. Судді Верховного Суду розповіли про новітню судову практику в адміністративному судочинстві. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/navch_suddiv_praciv_aparativ_2021/1512221 (дата звернення: 24.01.2025)

26. Оніщук М. Єдність судової практики як конституційний імператив та гарантія верховенства права. URL: <https://www.nsj.gov.ua/ua/news/viii-litnya-shkola-konstitutsijnogo-prava-> (дата звернення: 24.01.2025)

27. Вандін Є. Як виправити наслідки попередньої реформи та забезпечити дійсно ефективне виконання ВС своїх функцій. URL: <https://zib.com.ua/ua/139379->

yak_vipraviti_naslidki_poperednoi_sudovoi_reformi_ta_zabezpe.html (дата звернення: 24.01.2025)

28. Зуєвич Л. Відступ чи підступ? URL: https://sud.ua/ru/news/blog/134711-vidstup-chi-pidstup?fbclid=IwAR3dIqJC0-Z5x1G2UITWGVPlx6cxm-6k3o-BGoXbwV5nZ-f_QLNJMEz3q_4 (дата звернення: 24.01.2025)

29. Нижний А., Скрипник С. (Не)врахування висновків щодо застосування норм права, викладених в постановках Верховного Суду: людський фактор чи структурний недолік Верховного Суду? URL: <https://sud.ua/uk/news/blog/316695-nevrakhuvannya-visnovkiv-schodo-zastosuvannya-norm-prava-vikladenikh-v-postanovakh-verkhovnogo-sudu-lyudskiy-faktor-chi-strukturniy-nedolik-verkhovnogo-sudu> (дата звернення: 24.01.2025)

30. Сердюк В., Бабій А. Правовий висновок касаційного суду як інструмент забезпечення сталості та єдності судової практики. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/195911-pravoviy-visnovok-kasatsiyного-sudu-yak-instrument-zabezpechennya-stalosti-ta-yednosti-sudovoyi-praktiki> (дата звернення: 24.01.2025)

31. Берназюк Я. Практичні аспекти використання технології штучного інтелекту в юридичній сфері. URL: https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/108_AI_practice_bernaziuk.pdf (дата звернення: 24.01.2025)

32. Берназюк Я. Штучний інтелект та система правосуддя України: результати співпраці у році, що минув. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezultaty-spivpratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv> (дата звернення: 24.01.2025)

33. Берназюк Я. Наукові надбання як основа для наступних кроків на шляху інтеграції штучного інтелекту в систему правосуддя. URL: <https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iak-osnova-dlia-nastupnykh-krokov-na-shliakhu-integratsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia> (дата звернення: 24.01.2025)

34. Берназюк Я. Цифрова ера правосуддя: роль ШІ у забезпеченні єдності судової практики в Україні. URL: <https://constitutionalist.com.ua/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyku-v-ukraini> (дата звернення: 24.01.2025)

35. Берназюк Я. Особливості забезпечення єдності судової практики та відступу від правових позицій Верховного Суду (на прикладі вирішення публічно-правових спорів). Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка. 2020. Вип. 2(90). С. 77–89. URL: https://www.researchgate.net/publication/343992640_OSOBLIVOSTI_ZABEZPECENNA_EDNOSTI_SUDOVOI_PRAKTIKI_TA_VIDSTUPU_VID_PRAVOVIH_POZICIJ_VERHOVNOGO_SUDU_NA_PRIKLADI_VIRISENNA_PUBLICNO-PRAVOVIH_SPORIV (дата звернення: 24.01.2025)

36. Берназюк Я. Конституційно-правовий статус Верховного Суду як суду права, що забезпечує сталість та єдність судової практики. Застосування судами Конституції України: доктрина і практика. Київ: ВАІТЕ, 2022. 602 с. С. 111–143. URL: <https://constitutionalist.com.ua/konstytutsijno-pravovuj-status-verkhovnoho-sudu-iak-sudu-prava-shcho-zabezpechuie-stalist-ta-iednist-sudovoi-praktyku> (дата звернення: 24.01.2025)

37. Берназюк Я. Співвідношення необхідності забезпечення єдності судової практики та відступу від правових позицій Верховного Суду (на прикладі вирішення публічно-правових спорів). URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/986409> (дата звернення: 24.01.2025)
38. Берназюк Я. Вирішення виключної правової проблеми як спосіб забезпечення однакового застосування норм права. URL: <https://sud.ua/ru/news/blog/136144-virishennya-viklyuchnoyi-pravovoi-problemi-yak-sposib-zabezpechennya-odnakovogo-zastosuvannya-norm-prava> (дата звернення: 24.01.2025)
39. Берназюк Я. Європейські стандарти реалізації права особи на доступ до правосуддя в аспекті можливості касаційного (третього) перегляду справи. URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1057874> (дата звернення: 24.01.2025)
40. Берназюк Я. Верховний Суд як суд права: чи існує суддівська правотворчість. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_prezent/judicial_lawmaking_bernaziuk.pdf (дата звернення: 24.01.2025)
41. Ухвала Верховного Суду від 25 жовтня 2019 р. у справі № 520/15025/16-а. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85206843> (дата звернення: 24.01.2025)
42. Ухвала Верховного Суду від 8 листопада 2019 р. у справі № 815/1226/18. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85492847> (дата звернення: 24.01.2025)
43. Ухвала Верховного Суду від 12 серпня 2022 р. у справі № 240/401/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105714195> (дата звернення: 24.01.2025)
44. Ухвала Верховного Суду від 27 вересня 2022 р. у справі №640/8728/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106545429> (дата звернення: 24.01.2025)
45. Ухвала Верховного Суду від 5 вересня 2023 р. у справі № 380/13557/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113332270> (дата звернення: 24.01.2025)
46. European Standards on the Independence of the Judiciary – A Systematic Overview CDL-JD(2008)002. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JD\(2008\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JD(2008)002-e) (дата звернення: 24.01.2025)
47. Report on the Independence of the Judicial System Part I: The Independence of Judges CDL-AD(2010)004. URL: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)004-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)004-e) (дата звернення: 24.01.2025)
48. The Role of Courts with Respect to the Uniform Application of the Law 20(2017). URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/opinion_20_UA.pdf (дата звернення: 24.01.2025)
49. Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary 26(2023). URL: https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/vysnovok_kryes_no_26_neoficiynuu_pereklad.pdf (дата звернення: 24.01.2025)
50. Рішення Європейського суду з прав людини у справі «Серков проти України», заява № 39766/05. URL: https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvencija_z_prav/st_%201%20protokol/SERKOV.pdf (дата звернення: 24.01.2025)
51. Норкус Р., Браздейкіс А. Забезпечення більшої єдності практики в Україні. URL: <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5ae/f52/096/5aef520965077120851085.pdf> (дата звернення: 24.01.2025)

52. Norkus Rimvydas, Brazdeikisma Aurimas. *Greater uniformity of practice in Ukraine*. URL: <http://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5ae/f52/01b/5ae/f5201bba4d128694008.pdf> (дата звернення: 24.01.2025)

53. Члени ВРП спільно визначали стратегічні напрями діяльності. URL: <https://hcj.gov.ua/news/chleny-vrp-spilno-vyznachaly-strategichni-napryamy-diyalnosti> (дата звернення: 24.01.2025)

54. Проект Закону № 4533 «Про конституційну процедуру». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70729 (дата звернення: 24.01.2025)

55. Проект Закону № 4533-1 «Про процедуру розгляду справ і виконання рішень Конституційного Суду України». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70801 (дата звернення: 24.01.2025)

References

1. *Pereosmyslennia yednosti sudovoi praktyky yak yevrointehratsiinoi vymohy: u Lvovi tryvaie dialohova platforma* (2024). Verkhovnyi Sud. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1720065> (accessed: 24 January 2025)

2. *Perspektyvy zabezpechennia yednosti sudovoi praktyky: pidsumky dialohovoi platformy* (2024). Verkhovnyi Sud. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1724869> (accessed: 24 January 2025)

3. *Yevrointehratsiia ta yednist sudovoi praktyky. Holovni vyklyky dlia Ukrainy* (2024). Rada Yevropy. Retrieved from <https://www.coe.int/uk/web/kyiv/-/european-integration-and-the-uniformity-of-case-law-the-main-challenges-for-ukraine> (accessed: 24 January 2025)

4. Stupak, O. (2024). *Suddia Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu Olha Stupak pro suchasnyi stan i perspektyvy yednosti sudovoi praktyky*. Verkhovnyi Sud. Retrieved from <https://so.supreme.court.gov.ua/video/915/suddia-velykoi-palaty-verkhovnoho-sudu-olha-stupak-pro-suchasnyi-stand-i-perspektyvy-iednosti-sudovoi-praktyky> (accessed: 24 January 2025)

5. *Google launched Gemini 2.0, its new AI model for practically everything*. (2024, December 11). The Verge. Retrieved from <https://www.theverge.com/2024/12/11/24318444/google-gemini-2-0-flash-ai-model> (accessed: 24 January 2025)

6. *Google launches Gemini 2.0, its latest AI model that can 'think multiple steps ahead'*. (2024, December). Business Insider. Retrieved from <https://www.businessinsider.com/google-gemini-2-0-ai-agents-2024-12> (accessed: 24 January 2025)

7. *Ukraine 2024 Report SWD/2024/699 final*. (2024). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52024SC0699> [accessed 24 January 2025]

8. *Ukraine 2023 Report SWD/2023/699 final*. (2023). Retrieved from https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/22506-SWD_2023_699-Ukraine-report_ENG-UKR.pdf (accessed: 24 January 2025)

9. *Mishchenko, I. (2020, May 20). Yakisnykh rishen ta yednosti praktyky mozna dosiahty lyshe didzhytalizuvavshy sudy*. Verkhovnyi Sud. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/838768> (accessed: 24 January 2025)

10. Proskurnia, T. V. (2024). Yednist sudovoi praktyky v umovakh rozvytku shtuchnoho intelektu. *Pravo i suspilstvo*, 2, 149-154. Retrieved from <http://pravoisuspilstvo.org.ua/index.php/archiv?id=185> (accessed: 24 January 2025)
11. Proskurnia, T. V. (2024). Rol Verkhovnoho Sudu u zabezpechenni yednosti sudovoi praktyky u hospodarskomu protsesi. *Pravo i suspilstvo*, 5, 146-153. Retrieved from <http://www.pravoisuspilstvo.org.ua/index.php/archiv?id=188> (accessed: 24 January 2025)
12. Krat, V. (2021, February 11). Dovira suspilstva do sudovoi vlady vtrachaietsia shvydko, a zdobuvaietsia vazhko. *Verkhovnyi Sud*. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/961750> (accessed: 24 January 2025)
13. Kibenko, O. (2019, December 19). Novi pidkhody Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu do zabezpechennia yednosti sudovoi praktyky. *Sudovo-iurydychna hazeta*. Retrieved from <https://sud.ua/ru/news/blog/129294-novi-pidkhodi-velikoyi-palati-verkhovnogo-sudu-do-zabezpechennya-yednosti-sudovoyi-praktiki> (accessed: 24 January 2025)
14. Kibenko, O. (2020, March 26). Mekhanizmy zabezpechennia yednosti sudovoi praktyky: infografika vid suddi VP VS. *Sudovo-iurydychna hazeta*. Retrieved from <https://sud.ua/ru/news/sudebnaya-praktika/137889-mekhanizmi-zabezpechennya-yednosti-sudovoyi-praktiki-infografika-vid-suddi-vp-vs> (accessed: 24 January 2025)
15. Kibenko, O. (2020). Vidstup Velykoi Palaty Verkhovnoho Sudu vid isnuiuchykh pravovykh pozytsii: protsedura, pidstavy, problemy. Kyiv. Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/Kibenko_%2007_12_2020.pdf (accessed: 24 January 2025)
16. Babanly, R. (2023, October 25). Teper u Bazi pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu mozna dobraty relevantnu praktyku YeSPL. *Verkhovnyi Sud*. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1330252> (accessed: 24 January 2025)
17. Babanly, R. (2023, October 25). Prezentatsiia onovlen Bazy pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu. YouTube. Retrieved from <https://www.youtube.com/watch?v=--ljRIso8Tk> (accessed: 24 January 2025)
18. Barikova, A. (2020). Preiudytsiia v mezhakh administratyvnoho sudochynstva. *Slovo Natsionalnoi shkoly suddiv Ukrainy*, 3, 32. Retrieved from http://slovo.nsj.gov.ua/images/pdf/2020_3_32/barikova.pdf (accessed: 24 January 2025)
19. Pilkov, K. (2023). Vysnovky Verkhovnoho Sudu: formula vysnovku, yoho obov'iazkovist ta mekhanizm vidstupu. *Iurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*, 8, 201-209. Retrieved from http://www.lsej.org.ua/8_2023/46.pdf (accessed: 24 January 2025)
20. Luspenyk, D. (2022, June 17). Neukhylne dotrymannia vysnovkiv VS mozhe pryzvesty do stagnatsii prava. *Zakon i Biznes*. Retrieved from https://zib.com.ua/ua/print/150055-neukhylne_dotrimannya_visnovkiv_vs_mozhe_prizvesti_do_stagnac.html (accessed: 24 January 2025)
21. Shumylo, M. (2021, July 30). Pravovi vysnovky kasatsiinoho sudu: inter praeteritum et futurum. *Verkhovnyi Sud*. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1036653> (accessed: 24 January 2025)
22. Zabezpechennia yednosti sudovoi praktyky u spravakh, pov'iazanykh z viinoiu, obhovoriuiut na sudovo-praktychnii konferentsii u Verkhovnomu Sudi (2023, November 28).

Verkhovnyi Sud. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1670394> (accessed: 24 January 2025)

23. *Interviu Holovy Verkhovnoho Sudu Stanislava Kravchenka «Ukrainskomu radio»* (2023, September 28). *Verkhovnyi Sud.* Retrieved from <https://so.supreme.court.gov.ua/video/828/interviu-holovy-verkhovnoho-sudu-stanislava-kravchenka-ukrainskomu-radio> (accessed: 24 January 2025)

24. *Pro pravovi kolizii v zastosuvanni fundamentalnykh prav i svobod hovoryly na mizhnarodnii konferentsii* (2023, December 19). *Verkhovnyi Sud.* Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1682575> (accessed: 24 January 2025)

25. *Suddi Verkhovnoho Sudu rozpozvily pro novitniu sudovu praktyku v administratyvnomu sudochynstvi* (2022, January 14). *Verkhovnyi Sud.* Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/supreme/pokazniki-diyalnosti/navch_suddiv_praciv_aparativ_2021/1512221 (accessed: 24 January 2025)

26. *Onishchuk, M.* (2019). *Yednist sudovoi praktyky yak konstytutsiinyi imperatyv ta harantiia verkhovenstva prava. Natsionalna shkola suddiv Ukrainy.* Retrieved from <https://www.nsj.gov.ua/ua/news/viii-litnya-shkola-konstitutsiynogo-prava-> (accessed: 24 January 2025)

27. *Vandin, Ye.* (2019, September 5). *Yak vypravyty naslidky poperednoi reformy ta zabezpechyty diisno efektyvne vykonання VS svoikh funksiі. Zakon i Biznes.* Retrieved from https://zib.com.ua/ua/139379-yak_vipraviti_naslidki_poperednoi_sudovoi_reformi_ta_zabezpe.html (accessed: 24 January 2025)

28. *Zuievych, L.* (2020, February 21). *Vidstup chy pidstup? Sudovo-iurydychna hazeta.* Retrieved from https://sud.ua/ru/news/blog/134711-vidstup-chi-pidstup?fbclid=IwAR3dIqJC0-Z5x1G2UITWGVPlx6cxm-6k3o-BGoXbwV5nZ-f_QLNJMEz3q_4 (accessed: 24 January 2025) 29

29. *Nyzhnyi, A., & Skrypnyk, S.* (2024, January 5). *(Ne)vvrakhuvannia vysnovkiv shchodo zastosuvannia norm prava, vykladenykh v postanovakh Verkhovnoho Sudu: liudskiy faktor chy strukturniy nedolik Verkhovnoho Sudu? Sudovo-iurydychna hazeta.* Retrieved from <https://sud.ua/uk/news/blog/316695-nevrakhuvannya-visnovkiv-schodo-zastosuvannya-norm-prava-vykladenikh-v-postanovakh-verkhovnoho-sudu-lyudskiy-faktor-chi-strukturniy-nedolik-verkhovnoho-sudu> (accessed: 24 January 2025)

30. *Serdiuk, V., & Babii, A.* (2021, March 24). *Pravoviy vysnovok kasatsiynoho sudu yak instrument zabezpechennia stalosti ta yednosti sudovoi praktyky. Sudovo-iurydychna hazeta.* Retrieved from <https://sud.ua/ru/news/blog/195911-pravoviy-visnovok-kasatsiynogo-sudu-yak-instrument-zabezpechennya-stalosti-ta-yednosti-sudovoyi-praktiki> (accessed: 24 January 2025)

31. *Bernaziuk, Ya.* (2024). *Praktychni aspekty vykorystannia tekhnolohii shtuchnoho intelektu v iurydychnii sferi.* Retrieved from https://court.gov.ua/storage/portal/supreme/prezentacii_2024/108_AI_practice_bernaziuk.pdf (accessed: 24 January 2025)

32. *Bernaziuk, Ya.* (2024, January 24). *Shtuchnyi intelekt ta systema pravosuddia Ukrainy: rezultaty spivpratsi u rotsi, shcho mynuv. Verkhovnyi Sud.* Retrieved from <https://so.supreme.court.gov.ua/authors/934/shtuchnyi-intelekt-ta-systema-pravosuddia-ukrainy-rezultaty-spivpratsi-u-rotsi-sh%D1%81ho-mynuv> (accessed: 24 January 2025)

33. Bernaziuk, Ya. (2024, February 12). *Naukovi nadbannia yak osnova dlia nastupnykh krokiv na shliakhu intehtatsii shtuchnoho intelektu v systemu pravosuddia. Verkhovnyi Sud*. Retrieved from [https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iak-osnova-dlia-nastupnykh-krokiv-na-shliakhu-intehtatsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia](https://so.supreme.court.gov.ua/news/949/naukovi-nadbannia-iak-osnova-dlia-nastupnykh-krokov-na-shliakhu-intehtatsii-shtuchnoho-intelektu-v-systemu-pravosuddia) (accessed: 24 January 2025)
34. Bernaziuk, Ya. (2024, January 24). *Tsyfrova era pravosuddia: rol ShI u zabezpechenni yednosti sudovoi praktyky v Ukraini*. Leopoldis. Retrieved from <https://constitutionalist.com.ua/tsyfrova-era-pravosuddia-rol-shi-u-zabezpechenni-iednosti-sudovoi-praktyky-v-ukraini> (accessed: 24 January 2025)
35. Bernaziuk, Ya. (2020). *Osoblyvosti zabezpechennia yednosti sudovoi praktyky ta vidstupu vid pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu (na prykladi vyrishennia publichno-pravovykh sporiv)*. *Visnyk Luhanskoho derzhavnogo universytetu vnurishnikh sprav imeni E.O. Didorenka*, 2, 77–89. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/343992640_OSOLIVOSTI_ZABEZPECENNA_EDNOSTI_SUDOVOI_PRAKTIKI_TA_VIDSTUPU_VID_PRAVOVIH_POZICIJ_VERHOVNOGO_SUDU_NA_PRYKLADI_VIRISENNA_PUBLICHO-PRAVOVIH_SPORIV (accessed: 24 January 2025)
36. Bernaziuk, Ya. (2022). *Konstytutsiino-pravovy status Verkhovnoho Sudu yak sudu prava, shcho zabezpechuie stalist ta yednist sudovoi praktyky*. In *Zastosuvannia sudamy Konstytutsii Ukrainy: doktryna i praktyka* (pp. 111–143). VAITE. Retrieved from <https://constitutionalist.com.ua/konstytutsiino-pravovyj-status-verkhovnoho-sudu-iak-sudu-prava-shcho-zabezpechuie-stalist-ta-iednist-sudovoi-praktyky> (accessed: 24 January 2025)
37. Bernaziuk, Ya. (2021, April 14). *Spivvidnoshennia neobkhdnosti zabezpechennia yednosti sudovoi praktyky ta vidstupu vid pravovykh pozytsii Verkhovnoho Sudu (na prykladi vyrishennia publichno-pravovykh sporiv)*. *Verkhovnyi Sud*. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/986409> (accessed: 24 January 2025)
38. Bernaziuk, Ya. (2020, March 5). *Vyrishennia vykliuchnoi pravovoi problemy yak sposib zabezpechennia odnakovoho zastosuvannia norm prava*. *Sudovo-iurydychna hazeta*. Retrieved from <https://sud.ua/ru/news/blog/136144-virishennya-viklyuchnoyi-pravovoyi-problemi-yak-sposib-zabezpechennya-odnakovogo-zastosuvannya-norm-prava> (accessed: 24 January 2025)
39. Bernaziuk, Ya. (2021, September 29). *Yevropeiski standarty realizatsii prava osoby na dostup do pravosuddia v aspekti mozhlyvosti kasatsiinoho (tretoho) perehliadu spravy*. *Verkhovnyi Sud*. Retrieved from <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/zmi/1057874> (accessed: 24 January 2025)
40. Bernaziuk, Ya. (2023). *Verkhovnyi Sud yak sud prava: chy isnuie suddivska pravotvorchist [Presentation]* Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2023_present/judicial_lawmaking_bernaziuk.pdf (accessed: 24 January 2025)
41. *Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 25 zhovtnia 2019 roku u spravi № 520/15025/16-a*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85206843> (accessed: 24 January 2025)
42. *Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 8 lystopada 2019 roku u spravi № 815/1226/18*. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/85492847> (accessed: 24 January 2025)

43. Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 12 serpnia 2022 roku u spravi № 240/401/19. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105714195> (accessed: 24 January 2025)
44. Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 27 veresnia 2022 roku u spravi № 640/8728/21. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/106545429> (accessed: 24 January 2025)
45. Ukhvala Verkhovnoho Sudu vid 5 veresnia 2023 roku u spravi № 380/13557/21. Retrieved from <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113332270> (accessed: 24 January 2025)
46. European Standards on the Independence of the Judiciary – A Systematic Overview CDL-JD(2008)002. (2008). Retrieved from [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JD\(2008\)002-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JD(2008)002-e) (accessed: 24 January 2025)
47. Report on the Independence of the Judicial System Part I: The Independence of Judges CDL-AD(2010)004. (2010). Retrieved from [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD\(2010\)004-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-AD(2010)004-e) (accessed: 24 January 2025)
48. The Role of Courts with Respect to the Uniform Application of the Law 20(2017). (2017). Retrieved from https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/opinion_20-UA.pdf (accessed: 24 January 2025)
49. Moving forward: the use of assistive technology in the judiciary 26(2023). (2023). Retrieved from https://hcj.gov.ua/sites/default/files/field/vysnovok_kryes_no_26_neoficiynny_pereklad.pdf (accessed: 24 January 2025)
50. Rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny u spravi «Serkov proty Ukrainy» (zaiava № 39766/05). Retrieved from https://court.gov.ua/userfiles/file/court_gov_ua_sud5010/Konvenciya_z_prav/st_%201%20protokol/SERKOV.pdf (accessed: 24 January 2025)
51. Rimvidas Norkus, Aurimas Brazdeikis. (2016). Zabezpechennia bilshoi yednosti praktyky v Ukraini. Retrieved from <https://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5aef52/096/5aef520965077120851085.pdf> (accessed: 24 January 2025)
52. Rimvydas Norkus, Aurimas Brazdeikis. (2016). Greater uniformity of practice in Ukraine. Retrieved from <http://www.pravojustice.eu/storage/app/uploads/public/5aef52/01b/5aef5201bba4d128694008.pdf> (accessed: 24 January 2025)
53. Chleny VRP spilno vyznachaly stratehichni napriamy diialnosti (2023). Vyshcha rada pravosuddia. Retrieved from <https://hcj.gov.ua/news/chleny-vrp-spilno-vyznachaly-strategichni-napryamy-diyalnosti> (accessed: 24 January 2025)
54. Proiekt zakonu № 4533 «Pro konstytutsiinu protseduru» (2020). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70729 (accessed: 24 January 2025)
55. Proiekt zakonu № 4533-1 «Pro protseduru rozhliadu sprav i vykonannia rishen Konstytutsiinoho Sudu Ukrainy» (2020). Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70801 (accessed: 24 January 2025)

БЕРНАЗЮК Я. Штучний інтелект і його використання для забезпечення єдності судової практики як складової довіри до суду.

Стаття присвячена актуальній темі використання штучного інтелекту (ШІ) для забезпечення єдності судової практики в Україні, що розглядається як важлива складова довіри до суду. Автор аналізує можливості та перспективи впровадження ШІ в діяльність Верховного Суду, зокрема, для автоматизації процесів аналізу судових

рішень, виявлення розбіжностей та формування узагальнених правових позицій. Наголошується, що єдність судової практики є фундаментальною цінністю, яка гарантує реалізацію принципу рівності, забезпечує передбачуваність правосуддя та зміцнює довіру до судової системи. Підкреслюється, що ШІ може стати ефективним інструментом для оптимізації роботи судів усіх рівнів, але його впровадження потребує виваженого підходу з урахуванням потенційних ризиків. Робиться висновок, що активне впровадження ШІ в судочинство сприятиме зміцненню верховенства права, наближенню до стандартів ЄС та підвищенню міжнародного іміджу України.

Ключові слова: штучний інтелект, єдність (узгодженість, сталість, стабільність) судової практики, Верховний Суд, принцип рівності, справедливість, розумна передбачуваність (принцип правової визначеності, принцип легітимних очікувань), ефективність, мотивованість, принцип процесуальної економії, правова позиція (висновок), дискреція, відступ, довіра до суду.

BERNAZIUK I. Artificial intelligence and its use to ensure the unity of judicial practice as a component of trust in the court.

This article explores the timely issue of employing Artificial Intelligence (AI) to ensure the uniformity of judicial practice in Ukraine, which is considered a vital component of trust in the court. The author analyzes the possibilities and prospects of implementing AI in the activities of the Supreme Court, particularly for automating the processes of analyzing court decisions, identifying inconsistencies, and formulating generalized legal positions. It is emphasized that the uniformity of judicial practice is a fundamental value that guarantees the realization of the principle of equality, ensures the predictability of justice, and strengthens trust in the judicial system. The potential of AI to enhance the efficiency of courts at all levels is highlighted, but it is stressed that its implementation requires a balanced approach considering potential risks. The article argues that AI can serve as an effective tool for streamlining court operations and unifying legal interpretations. Furthermore, the research delves into the current state of digitalization within the Ukrainian judicial system and identifies existing challenges, such as the large volume of cases and the need for improved analytical tools. The author also connects the discussion to Ukraine's European integration aspirations, emphasizing that a unified judicial practice aligns with the principles of the rule of law and legal certainty, which are cornerstones of European legal standards. Furthermore, the active implementation of AI in the judiciary will contribute to strengthening the rule of law, approximating EU standards, and improving Ukraine's international image. Ultimately, the research concludes that integrating AI into the judicial process represents a crucial step towards a more efficient, consistent, and trustworthy legal system.

Key words: artificial intelligence, unity (coherence, consistency, stability) of judicial practice, Supreme Court, principle of equality, fairness, reasonable predictability (principle of legal certainty, principle of legitimate expectations), efficiency, motivation, principle of procedural economy, legal position (conclusion), discretion, derogation, trust in the court.